Uchwała Nr XV/93/2016
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 27 stycznia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2016-2020

Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 3 pkt. 1 i pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390)

uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bieszczadzkim na lata 2016-2020 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY
Ryszard Urban

Załącznik do Uchwały Nr XV/93/2016
Rady Powiatu Bieszczadzkiego z dnia 27 stycznia 2016 r.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE
W USTRZYKACH DOLNYCH

„Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie bieszczadzkim na lata 2016-2020"

Spis treści

I. Prawne uwarunkowania programu. 3

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne 4

1. Definicja przemocy w rodzinie. 5

III. Dane statystyczne. 8

1. Lokalna analiza, dotycząca czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. 14

IV. Charakterystyka działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 16

1. Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych 17

V. Cele programu. 18

VI. Adresaci programu. 24

VII. Koordynator programu i partnerzy. 24

VIII. Monitoring i ewaluacja 25

I. Prawne uwarunkowania programu.

Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie określa ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Podstawą prawną opracowania „Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie bieszczadzkim na lata 2016-2020" jest przepis art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). Program pozostaje w spójności z następującymi realizowanymi programami:

- „Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020";
- „Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015",
- „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim na lata 2013-2019"

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015, poz. 1390),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2015r. poz. 1286 z późn.zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U z 2015, poz. 2082),
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U z 1997 r., nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

II. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne.

„Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie bieszczadzkim na lata 2016-2020" jest rozwinięciem działań zapisanych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie bieszczadzkim na lata 2013-2019" w *obszarze IV.: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.* Cele strategiczne programu nawiązują do zadań określonych w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc a także promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy połączone ze zwiększeniem świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zjawiska przemocy.

Kształtowanie właściwego klimatu do realizowania polityki opartej na poszanowaniu praw rodziny wymaga ścisłej współpracy wielu podmiotów i instytucji. Program kładzie duży nacisk na współdziałanie wszystkich instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, stałą diagnozę problemów, odpowiednie przygotowanie kadr i oraz usprawnienie procedur współpracy. Realizacja programu będzie prowadzić do powstania skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu bieszczadzkiego, do ograniczenia zjawiska przemocy domowej oraz ograniczenia

skutków stosowania przemocy, a w konsekwencji przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego mieszkańców powiatu bieszczadzkiego.

1. Definicja przemocy w rodzinie.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

O przemocy możemy mówić wtedy gdy zostaną spełnione cztery warunki:

- jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania,
- jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą,
- działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej,
- w wyniku powyższej sekwencji zdarzeń osoba, wobec której stosowane jest przemoc doznaje cierpienia oraz szkód fizycznych i psychicznych.

Rodzaje przemocy w rodzinie:

1) Przemoc fizyczna – naruszenie nietykalności fizycznej.

Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenia ciała lub niosącym takie ryzyko np. popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągniecie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzanie w twarz, przypalanie papierosem, pyszczenie, krępowanie ruchów itd.

2) Przemoc psychiczna – naruszenie godności osobistej.

Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np. wyzywanie, wyśmiewanie, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, poniżanie, domaganie się

posłuszeństwa we wszystkich dziedzinach życia rodzinnego, odmawianie uczuć, sugerowanie choroby psychicznej, izolacja społeczna, stosowanie gróźb i demonstrowanie mocy sprawcy itd.

3) Przemoc ekonomiczna – naruszenie własności.

Przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków do życia lub stwarzaniem warunków w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np. niszczenie rzeczy, kradzież, zakazywanie podjęcia pracy zarobkowej, ograniczanie dostępu do pieniędzy, zmuszanie do proszenia o najmniejsze choćby środki finansowe, odbieranie zarabianych pieniędzy, zmuszanie do spłacania długów, zaciąganie pożyczek na „wspólne konto" bez wiedzy i/lub zgody partnera itd.

4) Przemoc seksualna – naruszenie intymności.

O przemocy seksualnej mówimy wtedy, kiedy dochodzi do zmuszania osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków osoba obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub na emocjonalnym szantażu. Zachowania naruszające intymność to np. wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu itd.

5) Zaniedbanie- naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Tę formę przemocy stosują najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci. Jest to niezaspokajanie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia i higieną. Zaniedbanie to także niezaspokajanie potrzeb żywieniowych i związanych z ubiorem.

Czynniki ryzyka występowania przemocy.

Występowaniu przemocy szczególnie sprzyjają:

- obowiązujące w danym środowisku normy kulturowe i społeczne m.in. przekonanie o prawie rodziców do dominacji nad dzieckiem, przekonanie o dominacji mężczyzny nad kobietami, przyzwolenie na bicie dzieci, hierarchiczny i autorytarny model rodziny, silne normy dotyczące prywatności, stereotypowe wzorce męskiej tożsamości (mężczyzna-zdobywca, silny, władczy, kobieta - uległa),
- nadużywanie alkoholu i uzależnienie od alkoholu- alkohol toruję drogę przemocy, osłabia kontrolę zachowań zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem, zaburza ocenę sytuacji, powoduje błędną interpretację zachowań innych osób, przysparza kłopotów z prawem, często powoduje utratę pracy- wszystko to jest źródłem stresu i pogorszenia sytuacji życiowej - sprzyja stosowaniu przemocy,
- podeszły wiek ryzyko występowania przemocy wobec osób starszych wzrasta, gdy w rodzinie występują nadużycia we wcześniejszych latach historii rodziny, jest wzajemna zależność członków rodziny, dzielenie wspólnego mieszkania (domu), fizyczne i psychiczne obciążenie opiekuna, izolacja społeczna rodziny, uzależnienie i choroby psychiczne, złe warunki socjalno - ekonomiczne. Im osoba jest starsza, tym bardziej narażona jest na przemoc,
- niepełnosprawność - jest czynnikiem ryzyka, ponieważ nad osobą niepełnosprawną członkowie rodziny i inne osoby mają ewidentną przewagę, a osoby te często zdane są na ich opiekę. Oprócz przemocy fizycznej i psychicznej wobec tych osób występuje często przemoc ekonomiczna: ograniczanie dostępu do pieniędzy, odbieranie świadczeń, niezaspokajanie podstawowych potrzeb, pozbawienie prawa do dysponowania majątkiem,
- dziedziczenie wzorca przemocy – przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych,

których są świadkami lub ofiarami. uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów.

III. Dane statystyczne.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie występującej na terenie powiatu bieszczadzkiego sporządzona została w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych oraz Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie powiatu, a także danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych.

Dane Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych.

Na podstawie danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych dot. interwencji domowych dokonywanych przez policję sytuacja w powiecie przedstawia się następująco:

Tab. 1. Dane Komendy Powiatowej Policji w Ustrzykach Dolnych (opracowanie własne).

		2013 r.	2014 r.
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy domowej (ilość założonych „Niebieskich Kart")		28	25
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej z podziałem na:	Miasto	17	8
	Wieś	11	17
Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej (ogółem)		30	27
W tym:	Kobiety	27	25
	Mężczyźni	2	1
	Małoletni do ukończenia 13 lat	1	0
	Małoletni od 13 do 18 lat	0	1

Liczba sprawców przemocy w domowej (ogółem)		28	26
w tym:	Kobiety	0	2
	Mężczyźni	28	24
	Nieletni	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej zatrzymanych (ogółem)		4	9
w tym:	Kobiety	0	1
	Mężczyźni	4	8
	Nieletni	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu (ogółem)		10	16
w tym:	Kobiety	0	2
	Mężczyźni	10	14
	Nieletni	0	0
W tym:	Przewiezionych do Izby Wytrzeźwień:	1	6
	Kobiety	0	1
	Mężczyźni	1	5
	Nieletni	0	0
Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej		0	0
w tym:	Pokrzywdzony	0	0
	Sprawca	0	0
Liczba dzieci przewiezionych do szpitala, placówki, oddanych pod opiekę osoby spokrewnionej		0	0
Liczba postępowań przygotowawczych dotyczących przemocy domowej, w których prowadzona była procedura „Niebieskiej Karty" - z art. 207 k.k.- znęcanie się nad rodziną:		30	38
Wszczętych		13	19

Stwierdzonych		6	5
Zakończonych		11	14
Liczba informacji przesłanych do innych instytucji:	Ogółem	28	25
	w tym: do ośrodków pomocy społecznej	0	0
	gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	0	0
	placówek służby zdrowia	0	0
	placówek szkolno-wychowawczych	0	0
	organizacji pozarządowych	0	0
	Zespół Interdyscyplinarny	28	25

Z powyższej tabeli można wywnioskować, że chociaż zmniejszyły się interwencje Policji w zakresie wszczynania procedury „Niebieskiej Karty" w roku 2014 w stosunku do roku 2013, to jednak ilości interwencji Policji dotyczących przemocy są do siebie zbliżone. Nadal najliczniejszą grupą osób pokrzywdzonych przemocą są kobiety a przeważająca grupą stosującą przemoc są mężczyźni.

Dane Prokuratury Rejonowej w Lesku.

Tab. 1. Dane Prokuratury Rejonowej w Lesku (opracowanie własne).

	Art. 191 § 1 kk				Art. 207 § 1 kk				Art. 209 § 1 kk			
rok	zarejestrowano	Zakończone aktem oskarżenia	Zakończone odmową wszczęcia	Zakończone umorzeniem	zarejestrowano	Zakończone aktem oskarżenia	Zakończone odmową wszczęcia	Zakończone umorzeniem	zarejestrowano	Zakończone aktem oskarżenia	Zakończone odmową wszczęcia	Zakończone umorzeniem
2013	0	0	0	0	23	5	13	5	45	1	43	1
2014	2	0	2	0	31	12	11	8	46	0	45	1
Razem	2	0	2	0	54	17	24	13	91	1	88	2

Przestępstwa określone w Kodeksie Karnym:

Art. 191. § 1. Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 207. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 209. § 1. Kto uporczywie uchyla się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego.

§ 3. Jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenia rodzinne albo świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, ściganie odbywa się z urzędu.

Dane z Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu bieszczadzkiego.

Na terenie każdej gminy w powiecie bieszczadzkim działają Ośrodki Pomocy Społecznej. Ogólnie placówki te są zorientowane na świadczenie pomocy i prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie problemów społecznych: ubóstwo, uzależnienia oraz patologie społeczne.

Ilość „Niebieskich Kart" założonych w Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie powiatu bieszczadzkiego:

1. Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS w Czarnej

Liczba NK, Instytucja która wszczęła	Sprawca przemocy/ osoba	Czas trwania przemocy	Rodzaj stosowanej przemocy	Liczba skierowanych wniosków do

procedurę	doznająca przemocy			sądu związanych z przemocą w rodzinie
2013r./2014 r.				
1 Niebieska Karta, Założona przez Rewir Dzielnicowych w Czarnej Górnej	Sprawca przemocy-mąż	Brak danych	Brak danych	ZI nie kierował wniosków do Sądu, Sytuacja rodziny w której założono NK jest monitorowana

2. Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS w Lutowiskach

Liczba NK, Instytucja która wszczęła procedurę	Sprawca przemocy/ osoba doznająca przemocy	Czas trwania przemocy	Rodzaj stosowanej przemocy	Liczba skierowanych wniosków do sądu związanych z przemocą w rodzinie
2013 r.				
3 założone Niebieskie Karty, Założonych przez: GOPS - 3	Osoby doznające przemocy: Kobieta-3 Mężczyzna-1 Dzieci-4 Osoby stosujące przemoc: Mężczyzna-3	Brak danych	Przemoc fizyczna Przemoc psychiczna Przemoc ekonomiczna	Poradnictwo Pomoc finansowa Powiadomienie Policji Powiadomienie Prokuratury Skierowanie do GKRPA
2014 r.				
2 założone	Osoby		Przemoc	Pomoc

Niebieskie Karty, Założonych przez: GOPS-1 KPP-1	doznające przemocy: Kobieta-5 Dzieci-2 Osoby stosujące przemoc: Mężczyzna-3		fizyczna Przemoc psychiczna	finansowa Powiadomienie Prokuratury Pomoc pedagogiczna i psychologiczna Umieszczenie w SOW

3. Zespół Interdyscyplinarny przy MGOPS w Ustrzykach Dolnych

Liczba NK, Instytucja która wszczęła procedurę	Sprawca przemocy/ osoba doznająca przemocy	Czas trwania przemocy	Rodzaj stosowanej przemocy	Liczba skierowanych wniosków do sądu związanych z przemocą w rodzinie
2013 r.				
26 założonych Niebieskich Kart, Założonych przez: MGOPS-3 PCPR-2 KPP-21	Osoby doznające przemocy: Kobieta-24 Mężczyzna-1 Osoby stosujące przemoc: Kobieta-3 Mężczyzna-24	4 m-ce-1 1 rok-2 2 lata-5 4 lata-3 5 lat-1 8 lat-1 9 lat-1 10lat-3 15 lat-2 16 lat-1 20 lat-3 Kilka lat-2 Od dzieciństwa-1	Przemoc fizyczna i psychiczna-22 W tym uszkodzenie mienia-13 Przemoc psychiczna-4	1. wniosek do Sądu o wgląd w sytuację rodziny-5 2. wniosek do Prokuratury o objęcie przymusowym leczeniem odwykowym -6 3.wniosek do Prokuratury o podjęcie działań w stosunku do

				sprawcy przemocy-6
2014 r.				
31 Niebieskich Kart, Założonych przez: MGOPS-7 PCPR-2 KPP-22	Osoby doznające przemocy: Kobieta-31 Mężczyzna-0 Osoby stosujące przemoc: Kobieta-0 Mężczyzna-32	6 m-cy-1 9 m-cy-1 1 rok-3 2 lata-1 2,5 roku-1 3 lata - 2 6 lat-2 8 lat-1 10 lat-2 11 lat - 1 15 lat-1 20 lat-2 25 lat - 1 Kilka lat-5 Kilkanaście lat-4 Kilkanaście miesięcy-1 Nie pamięta - 2	Przemoc fizyczna i psychiczna-21 W tym uszkodzenie mienia-15 Oraz przemoc seksualna- 3 Przemoc psychiczna-10	1. wniosek do Sądu o wgląd w sytuację rodziny - 4 2. wniosek do Prokuratury o objęcie przymusowym leczeniem odwykowym -4 3.wniosek do Prokuratury o podjęcie działań w stosunku do sprawcy przemocy-1

1. **Lokalna analiza, dotycząca czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.**

Analiza przeprowadzona została w oparciu o informacje przekazane przez instytucje współpracujące przy tworzeniu niniejszego programu, własne doświadczenia oraz rozmowy i kontakty ze środowiskiem lokalnym.

Lokalne czynniki sprzyjające skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	**Lokalne czynniki utrudniające skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie**
–dobra współpraca przedstawicieli instytucji działających w zakresie	– niska świadomość społeczna w zakresie rozpoznawania zjawiska

pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, –dobrze przygotowana, ciągle doskonaląca się kadra przedstawicieli różnych instytucji, –działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy PCPR, –procedura „Niebieskiej Karty" i działalność Zespołów Interdyscyplinarnych, –zwiększanie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, które odbywa się poprzez pracę PCPR i OIK, –możliwość tworzenia lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, –zwiększanie się ilości informacji dotyczącej oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy.	przemocy w rodzinie (szkodliwe stereotypy i mity), – dysfunkcje rodzin spowodowane m.in. rozpadem więzi, ubóstwem i przejmowaniem negatywnych wzorców, – problemy alkoholowe członków rodzin, – negatywne wzorce zachowań społecznych wobec aktów przemocy, ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, – poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc w rodzinie, – brak wypracowanego standardu i procedury postępowania w przypadku występowania przemocy w rodzinie, – brak możliwości prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych, – trudności w odseparowaniu ofiar od sprawców przemocy, brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji sprawców przemocy w rodzinie, – wydłużony tryb postępowania prokuratorskiego i sądowego w obszarze spraw znęcania się nad rodziną oraz negatywne w ocenie ofiar umarzanie spraw, zawieszanie kar.

IV. Charakterystyka działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poszczególne podejmowane działania:

1) Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych;
2) Opracowywanie i realizacja powiatowych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie bieszczadzkim;
3) Pozyskiwanie dotacji celowych z MPiPS na działalność bieżącą OIK;
4) Utworzenie strony internetowej zawierającej informacje dla osób doznających przemocy w rodzinie oraz stosujących przemoc;
5) Szkolenie kadry jednostek pomocy społecznej z zakresu przeciwdziałania przemocy w Rodzinie(2008 r. – wykład połączony z prezentacją multimedialną pn. *„Dobre praktyki w pracy z osobami doświadczającymi przemocy domowej"*; 2009 r. – dwudniowe szkolenie pn. *„Zintegrowane działanie przeciw przemocy w rodzinie"*; 2010 r. – dwudniowe szkolenie pn. *„Rola z zadania OPS i PCPR w systemie przeciwdziałania przemocy w kontekście znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy"*; 2011 r. – warsztaty szkoleniowe pt.*"Podstawy prawne i ogólne zasady działalności zespołów interdyscyplinarnych oraz nowe algorytmy w procedurze Niebieskiej Karty"*; 2014 r. – dwudniowe szkolenie pn. *„Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w społecznościach lokalnych"*; 2015 r. – dwudniowe szkolenie pn. *„Przemoc w rodzinie – diagnozowanie zjawiska i skuteczna komunikacja z osobą stosującą przemoc i osobą doznającą przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dziecka"*.);
6) Przystąpienie do Zespołu interdyscyplinarnego przy Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych;

Działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

1) Opracowanie i rozpowszechnianie ulotki przekazującej podstawową wiedzę z zakresu przemocy i wskazującą miejsca pomocy dla osób doświadczających przemocy i świadków przemocy,
2) Udostępnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych indywidualnym osobom, instytucjom oraz organizacjom zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
3) Organizacja pikniku edukacyjnego „WOKÓŁ PRZEMOCY" w dniu 23.10.2014 r. w ramach Programu Aktywizacji Społecznej w Powiecie Bieszczadzkim, finansowanego ze środków POKL.
4) Poradnictwo specjalistyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (dyżury: pedagoga, socjologa, pracownika socjalnego, terapeuty uzależnień, psychologa w OIK);
5) Aplikowanie o środki do MPiPS w ramach realizacji programów osłonowych;
6) Realizacja procedury „Niebieskiej Karty".

1. Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych

Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych ukierunkowany jest na prowadzenie działań ograniczających przemoc w rodzinie. Jest to instytucja pomocnicza, wchodząca w skład struktur Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych. Przedmiotem działania Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest zapewnienie kompleksowej pomocy w tym poradnictwa psychologicznego, rodzinnego i prawnego osobom i rodzinom w różnego typu kryzysach, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy w rodzinie.

Ośrodek realizuje swoje zadania poprzez:

1) dyżury specjalistów,
2) zapewnienie schronienia w hostelu,

3) świadczenie poradnictwa: psychologicznego, pedagogicznego i rodzinnego, socjalnego oraz prawnego,
4) prowadzenie porad telefonicznych,
5) przeciwdziałanie przemocy poprzez upowszechnianie wiedzy na temat przemocy i umiejętności radzenia sobie w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.

Ośrodek posiada część hostelową – dysponuje tym samym 5 miejscami całodobowymi dla osób potrzebujących takiej pomocy. Zamierzeniem tej placówki jest dążenie do odzyskania przez osobę dotkniętą kryzysem zdolności samodzielnego rozwiązania problemu poprzez udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, medycznej, socjalnej a także oferowanie działań wspierających rodzinę.

W 2013 r. z pomocy w formie pobytu w hostelu OIK skorzystało 2 osoby, w tym 1 dziecko. Z pomocy specjalistów dyżurujących w OIK skorzystało 200 osób (168 rodziny). W 2014 r. w hostelu przebywało 3 osoby, w tym 1 dziecko, natomiast z pomocy specjalistów dyżurujących w OIK skorzystało 109 osób.

V. Cele programu.

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Powiecie Bieszczadzkim. Cel główny Programu nawiązuje do celów szczegółowych „Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020" tj.:

1) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
2) zwiększenia dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
3) zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie;
4) zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Dążenie do realizacji celu głównego będzie odbywać się poprzez realizację celów szczegółowych, wynikających z następujących obszarów działań:

1) Profilaktyka i edukacja społeczna,
2) Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
3) Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie,
4) Podnoszenie kompetencji służb i przedstawiciel podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe Programu:

1) podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie (działania profilaktyczno - edukacyjne do mieszkańców; poszerzenie wiedzy nt. skutków przemocy, działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym do rodziców)
2) zwiększanie świadomości społecznej w zakresie instytucji udzielających specjalistyczne pomocy (materiały, ulotki. kampanie .plakaty itp.)
3) edukacja i promowanie prawidłowych metod wychowawczych, postaw rodzicielskich, stylu życia wolnego od przemocy (programy profilaktyczne i edukacyjne, wspieranie inicjatyw służących budowaniu prawidłowych postaw rodzicielskich, propagowanie i inicjowanie działań przygotowujących do prawidłowego wychowywania dzieci, wspieranie rodzin zagrożonych dysfunkcjami - wsparcie dla rodziców, dzienne formy opieki, specjalistyczne poradnictwo),
4) udzielanie wsparcia i pomocy osobom, w tym osobom będącym w sytuacji przemocy domowej (praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo, rozwijanie systemu wsparcia),
5) pomoc rodzinom dysfunkcyjnym z problemami opiekuńczo – wychowawczymi zagrożonych przemocą w rodzinie (monitorowanie środowisk, specjalistyczne poradnictwo poprawa funkcjonowania w środowisku i wyrównywanie indywidualnych deficytów sprawców przemocy),
6) podniesienie kompetencji i kwalifikacji służb zajmujących się problematyką przemocy w Rodzinie.

DZIAŁANIA	SPOSÓB REALIZACJI	JEDNOSTKA ODPOWIE-DZIALNA	INSTYTUCJE WSPÓŁPRACUJĄCE	SZACUNKOWY KOSZT/ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	REZULTATY
Cel szczegółowy nr 1: Podniesienie wiedzy społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.					
Upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie	– wydanie i rozprowadzenie ulotek, broszur, plakatów, wizytówek dot. zjawiska przemocy, – artykuły w prasie lokalnej informujące o podejmowanych działaniach w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie bieszczadzkim, – systematyczne aktualizowanie podstrony internetowej z odpowiednimi linkami i odsyłaczami, mającej na celu informowanie o możliwościach pomocy, wsparcia i zwiększenie dostępności do uzyskania informacji przez osoby potrzebujące.	PCPR	– GOPS-y, – Policja, – placówki oświatowe, – poradnia psychologiczno-pedagogiczna, – gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych	Budżet jednostki	– poszerzenie wiedzy na temat przemocy i jej skutków, – zwiększenie liczby zgłoszeń problemu przemocy, – zwiększenie zainteresowania różnych środowisk na temat problemu przemocy
Cel szczegółowy nr 2: Zwiększenie wiedzy społeczności lokalnej na temat instytucji udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.					
Upowszechnianie informacji na temat instytucji udzielających pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie	– stworzenia bazy danych o miejscach i formach dostępnej pomocy dla osób doznających przemocy, – wydanie i rozprowadzenie ulotek, broszur, plakatów, wizytówek dot. miejsc gdzie można szukać pomocy, – udział w kampaniach społecznych nt. zjawiska przemocy.	PCPR	– GOPS-y, – Policja, – placówki oświatowe, – poradnia psychologiczno-pedagogiczna, – gminne komisje ds. rozwiązywania problemów alkoholowych	Budżet jednostki	– poszerzenie wiedzy na temat przemocy i jej skutków, – zwiększenie liczby zgłoszeń problemu przemocy, – zwiększenie zainteresowania różnych środowisk na temat problemu przemocy

Cel szczegółowy nr 3: Promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy połączone ze zwiększeniem świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zjawiska przemocy.					
– promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy połączone ze zwiększeniem świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zjawiska przemocy – działania te ujęte zostały w planach działania poszczególnych placówek oświatowych, – działania profilaktyczne, wspierające działania szkół realizowane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną, – wspieranie rodzin zagrożonych dysfunkcjami,	– programy edukacyjne dla uczniów, – spotkania edukacyjne dla nauczycieli, – spotkania edukacyjne dla rodziców, – pogadanki i spotkania indywidualne dla rodziców, – spotkania z przedstawicielami Policji, – udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej rodzicom i dzieciom, – prowadzenie indywidualnej terapii psychologicznej dla dzieci i młodzieży, – prowadzenie zajęć profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, – prowadzenie spotkań informacyjno- szkoleniowych dla nauczycieli i pedagogów, – wdrażanie programów profilaktycznych, – wspieranie inicjatyw służących budowaniu prawidłowych metod wychowawczych, – promowanie i wzmacnianie działań szkół podejmowanych w celu zniwelowania agresji i przemocy , w tym idei szkoły bez przemocy	– placówki oświatowe, – poradnia psychologicz no-pedagogiczna	– PCPR, – Policja – gminne komisje ds. rozwiąz. Problemów alkoholowych, – GOPS-y	Budżety jednostek	– wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców z rodzin zagrożonych przemocą, – zwiększenie umiejętności społecznych nauczycieli, – uwrażliwienie dzieci i młodzieży na problem przemocy domowej, – edukacja rodziców w zakresie rozwijania nieprzemocowych umiejętności wychowawczych

Cel szczegółowy nr 4: Udzielanie wsparcia i pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w tym osobom doznającym przemocy domowej.					
-Rozwijanie działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej jako miejsca schronienia dla ofiar przemocy. -Rozwijanie działań o charakterze interwencji kryzysowej, pracy socjalnej i terapeutycznej w rodzinach uwikłanych w przemoc w OIK.	-Przyjmowanie zgłoszeń o sytuacji przemocy w ramach określonych procedur interwencyjnych -rozwijanie systemu wsparcia, poprzez utworzenie placówki wsparcia dziennego, -Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa w OIK, -Zapewnienie bezpieczeństwa poprzez udostępnienie schronienia hostelu -Poszerzenie OIK o kolejne miejsca hostelowe, -Poszerzenie pomocy świadczonej przez specjalistów o kolejne godziny i wykwalifikowaną kadrę oraz pomoc terapeutyczną, -stworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,	PCPR	- GOPS-y -Policja, -placówki oświatowe, -poradnia psychologiczno-pedagogiczna, -gminne komisje ds. rozwiązywania problemów	Budżet jednostki/środki zewnętrzne	-zmniejszenie negatywnych skutków przemocy u osób, które jej doznają, -podniesienie jakości systemu wsparcia na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie, -rozszerzenie oferty świadczonych usług na rzecz osób dotkniętych problemem przemocy domowej -skoordynowanie systemu pomagania osobom doświadczającym przemocy
Cel szczegółowy nr 5: Poprawa funkcjonowania w środowisku i wyrównywanie indywidualnych deficytów sprawców przemocy.					
Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	PCPR	– GOPS-y, – zespoły kuratorskie, – policja, – zespoły interdyscyplinarne	Środki zewnętrzne	zmniejszenie stosowania przemocy w rodzinie przez uczestników programów,

Cel szczegółowy nr 6: Podniesienie kompetencji i kwalifikacji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.					
Zwiększenie umiejętności pracowników instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	– szkolenia dot. zjawiska przemocy domowej dla policjantów ze służb patrolowych, dzielnicowych, psychologów, pedagogów szkolnych, nauczycieli, pielęgniarek środowiskowych i innych, – cykliczne spotkania służb dotyczące zasad wzajemnej współpracy w działaniach interwencji kryzysowej, – wypracowanie zasad współpracy w ramach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych, – prowadzenie spotkań superwizyjnych dla osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie, – uczestnictwo pracowników PCPR w spotkaniach z pedagogami w Poradni psychologiczno-pedagogicznej celem zawiązania szerszej współpracy i wypracowywania wspólnych działań profilaktycznych i edukacyjnych, – Usprawnianie procedur interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc oraz programu ochrony ofiar przemocy	PCPR	– GOPS-y, – Policja, – placówki oświatowe, – poradnia psychologiczno-pedagogiczna, – gminne komisje ds. rozwiąz. problemów alkoholowych	Budżet jednostki	– zwiększenie kompetencji pracowników w zakresie pracy z rodziną z problemem przemocy, – zwiększenie wiedzy podmiotów o wzajemnych kompetencjach, – zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie, – zwiększenie jakości i skuteczności pracy osób zatrudnionych w systemie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

VI. Adresaci programu.

„Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie bieszczadzkim na lata 2016 – 2020", adresowany jest do wszystkich mieszkańców powiatu bieszczadzkiego. Cała społeczność odgrywa bowiem znaczną rolę w budowaniu systemu, opartego na wzroście ogólnie pojętego bezpieczeństwa. Zjawisko przemocy w rodzinie nie jest specyfiką tzw. marginesu społecznego, zdarza się w każdej grupie społecznej. Często współwystępują z przemocą inne negatywne zjawiska takie jak alkoholizm czy przestępczość. Różnice środowiskowe dotyczą jedynie sposobu przejawiania przemocy, a nie jej natężenia. Dlatego też adresatami programu są zarówno osoby uwikłane w przemoc jak i świadkowie występowania przemocy oraz osoby, które stosują przemoc. Kolejną grupę adresatów stanowią instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie z terenu powiatu bieszczadzkiego, zaangażowanych w realizację Programu, które wykonują zadania w zakresie ograniczenia, przeciwdziałania i minimalizowania skutków przemocy w rodzinie.

VII. Koordynator programu i partnerzy.

Zakłada się, że Program będzie stanowił interdyscyplinarną strategię działań na rzecz zapobiegania przemocy w Rodzinie, realizowaną przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań w tym zakresie, zarówno na poziomie gmin jak i powiatu. Rolę koordynatora realizacji programu w powiecie bieszczadzkim pełnić będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

Partnerami w realizacji programu będą wszystkie podmioty współpracujące na rzecz osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych. Są to :

1) Powiat Bieszczadzki,
2) Komenda Powiatowa Policji w Ustrzykach Dolnych,
3) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ustrzykach Dolnych,
4) Placówki Oświatowe z terenu powiatu bieszczadzkiego,

5) Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej: Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lutowiskach,
6) Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wszystkie działania ujęte w Programie będą realizowane w sposób ciągły.

VIII. Monitoring i ewaluacja.

Podstawą oceny stopnia realizacji Programu i osiąganych efektów będą dane własne PCPR oraz dane pozyskiwane od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. Roczne sprawozdania z realizacji Programu zamieszczane będą na stronie internetowej PCPR w Ustrzykach Dolnych. Program może być aktualizowany na podstawie danych oraz wniosków składanych przez podmioty zaangażowane przy realizacji celów głównego i szczegółowych. Koordynator będzie też monitorował realizację programu pod kątem zgodności realizacji działań z założeniami. W oparciu o zebrane dane rokrocznie dokonywana będzie również ewaluacja programu. Ewaluacja Programu ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość.

PRZEWODNICZĄCY
RADY
Ryszard Urban